

18. Gezondheidszorg voor iedereen

In 1983 bestond mijn werk vooral uit het organiseren en uitvoeren van consultatiebureaus voor baby's, kleuters en zwangere vrouwen, inclusief vaccinaties, in de dorpen rondom Batouri. Heel nuttig werk, want steeds meer vrouwen zagen het nut ervan in.

Maar al in 1978 hadden de Wereldgezondheidsorganisatie en Unicef de Alma-Ata-Declaration opgesteld, met een veel breder doel: Wereldwijd eerstelijnsgezondheidszorg organiseren gebaseerd op preventie, waarbij lokale mensen en middelen worden ingeschakeld. Op die manier komt er brede kennis over preventie van ziekten in de dorpen beschikbaar, hetgeen vervolgens moet leiden tot gezond gedrag. Dat is een hele mond vol. Kameroen omarmde deze doelstelling. De Nederlandse verpleegkundigen werden hierbij ingeschakeld bij dit programma, genaamd Soins de Santé Primaires (SSP). Dat was op het allerhoogste niveau in Yaoundé geregeld. Maar voordat het zover was, moest er nog 'heel wat water door de Kadey stromen'.

Samen met Dieudonné maakte ik de dorpelingen er alvast enthousiast voor, het zogenaamde 'sensibiliseren'. Maar om echt van start te kunnen gaan, dat bleek nog een hele toer.

Uit brieven van 4 maart en 1 april 1984:

'Mijn nieuwe baas, de arts, heeft het hier niet zo naar zijn zin. Zijn vrouw en kinderen zijn nog in Douala, de kinderen zitten er op school. Hij heeft er 10 jaar heeft gewerkt. Artsen worden hier door de regering aangesteld, dus er zijn geen vrije sollicitaties zoals dat in Nederland is. Anders zou iedereen in Yaoundé gaan werken, want de 'gestudeerden' werken liever niet in de brousse, waar bv. geen lectuur is en geen goede scholen voor de kinderen. Neem het ze maar eens kwalijk... Hij grijpt iedere gelegenheid aan om naar Douala te gaan en laat hier dan de boel de boel. Met als gevolg dat ik hem bijna nooit tref voor overleg. En hij is verantwoordelijk voor het in gang zetten van de SSP. Ik krijg in de dorpen nu heel wat beschuldigingen naar mijn hoofd, dat het allemaal zo lang duurt, terwijl ik er ook met ongeduld op zit te wachten, niet zo leuk dus. Op allerlei manieren moeten wij de mensen dus gemotiveerd houden'.

Een waterpomp, dit dorp heeft er een bemachtigd!

Het programma houdt in dat ieder dorp dat meedoet een comité de santé opricht, bestaande uit wijze en vooraanstaande

dorpelingen, zoals de dorpschef. Het comité kiest twee dorpelingen die kunnen lezen en schrijven, die zullen worden opgeleid tot zogenaamde agents de santé, ook wel blote-voeten-dokters genoemd. Hun taak wordt het, om veelvoorkomende kwalen in het dorp te herkennen en te behandelen, zoals malaria, diarree, wormen, enz. Daartoe krijgen zij van de regering een eerste voorraad basismedicijnen, zoals nivaquine, paracetamol enz. Voor het houden van spreekuren krijgen de dorpen de opdracht, om een zogenaamde case de santé te bouwen.

In de dorpen zijn het vaak de wat oudere vrouwen, die de vrouwen bijstaan bij hun bevalling, de traditionele vroedvrouwen. Ook zij zullen een opleiding krijgen, om o.a. de hygiëne tijdens en na de bevalling te verbeteren, en daarmee de hoge moeder- en kindsterfte rond bevallingen te verminderen. Ook wordt het hun taak, om samen met de agents het consultatiebureau uit te voeren in hun dorp.

Het gezondheidscomité op haar beurt, moet dorpelingen stimuleren tot gezond gedrag. Zoals het graven van en het gebruik maken van latrines, het verwijderen van de begroeiing rond hun huizen (een schuilplaats voor o.a. malariamuggen en slangen), het verbeteren en schoonhouden van de waterbron, en zo meer.

Bij dat alles is een belangrijke rol weggelegd voor de zes Nederlandse verpleegkundigen die in de oost-provincie werken. Wij worden aangesteld als coördinator/technisch adviseur voor de SSP in het arrondissement waarin men werkt, een mijlpaal. We beschikken over een SNV-auto en vervoer is dus verzekerd. Zo maken we nu echt onderdeel uit van het officiële regeringsprogramma, met alle kans dat over een aantal jaren onze plaats wordt ingenomen door een Kameroener. Dan is ons werk niet alleen 'pleisters plakken' geweest, maar hebben we ook aan structuuropbouw bijgedragen.

Alles bij elkaar geen eenvoudige taak, want van ziektepreventie heeft men hier nog weinig benul. Sinds de koloniale tijd zijn zij gewend geraakt aan het slikken van pillen en vooral injecties zijn populair. Deze laatste hebben een magische uitstraling: men kent deze niet in de traditionele geneeskunst. 'Donnez-moi une piqûre svp', is dan ook een veel gestelde vraag aan mij. Daarom zijn vaccinaties ook zo populair...

De vraag van familie en vrienden thuis, of mijn werk al vruchten begint af te werpen kan ik dan ook moeilijk beantwoorden, het is zo'n langzaam proces.

Uit de brief 16-4-84 en 18-6-84:

Alle agents, vroedvrouwen, en hun docenten tijdens hun opleiding

'Het werk loopt ook wel, al moeten er nu in sneltreinvaart uit tien dorpen blotevoeten-dokters worden gecharterd voor hun opleiding. Dus we rijden weer heel wat af om dat allemaal te organiseren. Ik maak me op het moment nogal bezorgd, want de dokter die de opleiding van deze dorpsgezondheidswerkers moet organiseren, is zo traag! De tabaksboeren hebben er op het moment ook eigenlijk geen tijd voor, zij hebben het veel te druk op de velden. Maar ja, als de opleiding niet vóór juli wordt georganiseerd, moet het beschikbaar gestelde geld weer terug naar het ministerie. Heb ik het hele

programma uitgelegd in de dorpen en ze er 'warm' voor gemaakt en aanstonds gaat het hele feest niet door. Met goed fatsoen kan ik dan niet meer in de dorpen verschijnen, het hele vertrouwen is dan wel zoek natuurlijk. En de verantwoordelijke (de dokter), die krijgt niet de klappen want die komt nooit in de dorpen. Met de boeren, waar het eigenlijk om begonnen is, wordt hier dus maar weinig rekening gehouden. Het is dus weer lastig werken, ik houd mijn hart vast voor de resultaten. Wát een land, verzuchten we vaak onder elkaar'.

Maar dan, zoals vaak hier, op de valreep, gaat het dan toch eindelijk de goede kant op.

Uit de brief van 17-7-84:

'De opleiding van de dorpsgezondheidswerkers is in volle gang, na een heleboel startproblemen. Ik heb grote ruzie gemaakt met mijn baas, de dokter, een zeer hachelijke situatie, waarin ik gelukkig de steun had van de SNV-veldeider hier. Er waren 33 dorpelingen uitgenodigd voor de opleiding. Op het tijdstip dat ze arriveerden in Batouri was de dokter en de econoom van het ziekenhuis, die hen zouden ontvangen, allebei vertrokken. Zij zouden de dorpelingen van een bed en wat geld moeten voorzien, want ze hadden geen cent om van te leven in de stad. Dus ik kreeg het hele weekend dorpelingen aan de deur die soms per taxi arriveerden en of ik dat maar even wilde betalen. Daar ben ik niet te beroerd voor, maar het was zo niet afgesproken. Iedereen kwaad op mij, want ik had het program voorbereid in de dorpen.

Ik ben dus naar Bertoua gereden (90 km) en heb de provinciale baas van mijn baas, de dokter, erbij betrokken. Die heeft vervolgens de dokter in Batouri 's nachts nog uit bed gebeld om mijn ongenoegen over de situatie over te brengen. Maandagmorgen werd ik dus op het matje geroepen bij de arts om uitleg te geven. Ik heb het voor de dorpelingen opgenomen. Als je hun vertrouwen verliest, kun je in de dorpen nooit meer iets organiseren en kan ik wel naar huis gaan. Sindsdien is de dokter

heel aardig tegen me, dus het heeft allemaal wel geholpen. Ik voel me dan wel weer de blanke, die het wel even komt vertellen, maar soms kun je niet anders. En nu loopt alles prima, ik heb al drie middagen les gegeven, hetgeen ik erg leuk vind om te doen. Verder ben ik bij alle lessen aanwezig, waar ik veel van leer. Allerlei gebruiken en bijgeloof-verhalen, waar ik anders nooit achter zou komen en die wel belangrijk zijn om te weten. Zo eten kinderen geen eieren, omdat men denkt dat zij dan een dief worden. En ik maar verkondigen dat ze eieren, die veel bouwstoffen bevatten, moeten geven aan die kinders. Moeders knikken braaf van ja, maar ze doen het natuurlijk nooit. Zo zijn er 1001 gebruiken. Ik kom er steeds meer achter, dat ik eigenlijk nog bijna niets weet van het leven hier. Want ze vertellen je zulke dingen niet zomaar, ergens schamen ze zich er ook een beetje voor'.

Het opbouwen van vertrouwen bij de dorpelingen is dan ook cruciaal voor het bereiken van enig resultaat. Want uiteindelijk hoop je, dat dit soort adviezen wel wordt opgepakt en omgezet in gedrag.

Ria Verbeek
© Terug naar Batouri
April 2020

De dokter trakteert op bier en sucrerie, na afloop van de opleiding